

Osm minut bylo málo

Wanda Dobrovská

Zázitkově: na dirigentském pultu odtikává čas, v době začátku koncertu – 20:00 – digitální stopky ukazují patnáct minut, na pódiu není žádná živá bytost, pouze ve skupinách rozmístěné metronomy, v auditoriu to tiše šumí, ve 20:05 se jako mávnutím kouzelného proutku zvedá mechanismus nad pódiem, sto metronomů se rozčíká a lidé

a Louise Andriessena a taneční skupinou **DekkaDancers**.

Analyticky: svůj květnový koncert realizoval Orchestr Berg ve spolupráci s Baletem Národního divadla, který poskytl prostor Nové scéně a dodal do tvůrčího týmu členy sdružení DekkaDancers – choreografy **Tomáše Rychetského** a **Viktora Konvalinku** a vi-

foto Pavel Hejny

v hledišti Nové scéně s tím, jak jim dochází, že už to začalo, zvolna umlkají. Postupem času se zvuková tříšť na pódiu „čistí“, metronomům jednomu po druhém „dochází dech“, čím méně jich dosud tiká, tím pozorněji lidé akci sledují, až nakonec zbývá jediný – a ač od šéfdirigenta **Orchestr Berg Petera Vrábela** vím, že je to jeden z těch spolehlivějších a že je načasovaný na osm minut, přeji si, aby vydržel co nejdéle, protože je mi líto, že bude za chvíli po všem – a je po všem. Koncert pokračuje dál jako multimediální představení s videoprojekcí, hudbou Györgye Ligetiho, Aarona Coplanda

deoumělce **Pavla Hejného**. Přestože projekt „*timING*“ měl podtitul „koncert“ (koncert pro osm tanečnicků a orchestr), divadelní rozměr převládá a při poslední skladbě – Andriessenových *Dances*, kdy už realita tanečnicků a pohybové akce přiznaně na scéně dominovala a videoprojekce jí zdatně sekundovala, jsem se na úvodní *Symfonickou báseň pro 100 metronomů* rozpomínala téměř jako na chudou příbuznou všeho, co po ní následovalo.

A hudebně toho následovalo docela hodně: Ligetiho introvertní, koncentrované *Ramifications* byly velmi citlivě zařazeny za metro-

nomový happening, s nímž mají filosoficky leccos společného, na první poslech především detekci rozpadu a strukturační jako neoddelitelných projevů téhož procesu, jímž je život sám, ale který současně umožňuje bezpočet projekcí, jak bylo patrné z režijního uchopení projektu **Petrou Tejnorovou** a **Lukášem Trpišovským**. V Ligetiho skladbách poskytli hudbě ještě dostatek autonomie, což bylo ku prospěchu zejména *Ramifications* – videoprojekce na osmi velkých monitorech, z nichž každý reprezentoval realitu jednoho z tanečnicků, byla černobílá a statická a nepoutala sice pozornost primárně, ale pokud ji člověk zahrnul do zorného úhlu, dokázala ji hudbě upřít. Tanečníci, dosud na scéně přítomní v orchestru, se zviditelnili až v následujícím *Koncertu pro klarinet a orchestr* Aarona Coplanda, v němž jako sólista exceloval **Irvin Venyš**. Pokud bylo dramaturgickým záměrem zastříť prvoplánovou efektnost skladby scénickou akcí a přesměrováním roviny vnímání z abstraktních náznaků do (osmi) dějových fragmentů včetně proměny ve video-projekci z černobílé do barvy, pak se zdařilo. Osobně by mi hudba bývala stačila, nutno ovšem podotknout, že režie byla empatická – hudbou se inspirovala, byla k ní i ohleduplná, nikterak ji nevykládala (naštěstí), ale až na několik málo výjimek – třeba když nechali sólistu, který hrál svůj part z paměti, zajít za pódium a jakoby „aktivovat“ tanečníky – síšla svými vlastními cestami za svými vlastními příběhy. V Andriessenových *Dances* tak poněkud zanikl part i projev výborné **Barbory Sojkové** (skladba je psána pro soprán a komorní orchestr).

Orchestr Berg uvedl koncert tři dny po sobě – 9., 10. a 11. května – každý den to bylo trochu jiné, a řekla bych, že i propracovanější – tak, jak tomu bývá u scénických záležitostí, kde představení ještě nějaký čas po premiéře zkušenostmi z provozování dozrává. První den například hudebníci nedovolili poslednímu tikajícímu metronomu dotíkat do ticha (druhý den už ano) a nedokázali konceptuálně uchopit ani opožděný start jiného metronomu, který se neplánovaně „rozběhl“ během *Ramifications*. Ostatně, i za časem osmi minut na Ligetiho „symfonickou báseň“ byly, myslím, obavy z reakce publika – a zčásti jistě právem: i pro skladatele byla premiéra v roce 1962 traumatizujícím zážitkem (nizozemská televize zařadila nakonec do vysílání místo záznamu z premiéry fotbalový zápas). Po loňském Schwarz auf weiss byl *timING* dosud nejsofistikovanějším projektem Orchestr Berg – orchestr zjevně obzahuje u nás prostor, v němž prakticky nemá konkurenci a, což je hlavní, orientuje se v aktuálním tuzemském hudebně-kulturním prostředí a má co nabídnout. Ligetiho 100 metronomů měli odvahu uvést v české premiéře, metronomy si sehnali od přátel a příznivců (což nebylo snadné, Ligeti žádá mechanické metronomy) a já doufám, že povzbuzení dobrým ohlasem, zrealizují třeba ještě někdy „skladbu“ i v delší verzi. ■

Třebíčské zahájení

Petr Veber

Concentus Moraviae, festival 13 kmenových a několika dalších měst na jižní Moravě a na Vysočině, termíny převážně červnový, se už stal spolehlivou konstantou na tuzemské hudební mapě. Přichází s ambiciózní dramaturgií, s tématem, sestavami zajímavých mladších hudebníků a s posláním směřovat hudbu mimo velká města a na místě ji pak vnášet do zajímavých prostor a sálů. Letošním tématem se staly sny – nejen České sny, tedy takto nazývaný navazující mezinárodní koncertní projekt, ale splněné nebo dávné sny hudebníků, jejich vzpomínání na to, jak a přes které dílo se dostali tak blízko k hudbě, že se později stali profesionály... a projekce těchto podnětů a otisků do výběru skladeb. Zahajovací program v románsko-gotické bazilice v Třebíči vnesl do následující řady vesměs komorních programů ducha a zvuk symfonismu a s ním lesk velkých koncertů. Vlastnímu programu předcházela v kostele přívětivá úvodní ofi-

cialita – defilé starostů zúčastněných měst doprovázených skauty s městskými vlajkami. Hudba pak byla vybrána nápaditě a pod taktovkou **Kaspára Zehndera** zahrána a zapívána upřímně, poctivě a s entusiasmem. Na Schubertovo *Salve Regina* s prostým vkladem sopranistky **Hany Škarkové** navázala nekomplikovaná a neokázalá Fibichova *Missa brevis*, skutečný objev. **Český filharmonický sbor Brno** s **Filharmonií Brno** pak zaplnili chrámový prostor zvukově až po okraj Dvořákovým *Te Deum*. Dirigent se nechal unést skvělou hudbou a skladbě se tak ve strhujícím tempu, velkorysém průběhu a v charakteristické akustice dostalo radostné bezprostřednosti. Mimořádnou položkou byly sólové party – spolu s **Adrianou Kohútovou** zpíval zde totiž basista **Richard Novák**, zanedlouho osmdesátiletý; jeho hlas přitom zůstává jakoby záračně plně využitelný. Vstup, který nenechává na pochybách, že jde o festival promyšlený a zavedený. ■